

**«Ти наше диво калинове,
кохана материнська мово»**

(свято української писемності і мови)

Господиня. Доброго дня, шановна родинно! Ні, я не помиляюся, сказавши саме так, бо думаю, що сьогоднішнє свято – то ще одна сходинка до нашого зближення, до родинного єднання «в сім'ї вольній, новій».

Щасливі ми, що народилися і живемо на такій чудовій, багатій, мальовничій землі – на нашій славній Україні. Тут жили наші прадіди, тут живуть наші батьки, тут коріння роду українського, що сягає сивої давнини. І де б ми не були, скрізь відчуваємо поклик рідної землі, хвилюємося аж до сліз, зачувши рідне слово...

Тож і відзначаємо в Україні щорічно 27 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора Літописця День української писемності та мови.

Ведуча. Шановні гості, запрошуємо вас до нашої господи на слово щире, на бесіду мудру, на торжество рідної мови.

Ведучий. Барвистість одвічна народної мови –

Це щось невимовне, прекрасне, казкове:

І ласка любові, зелена калина,

І пісня досвітня в гаях – солов'їна.

Пісня «Про мову».

Ведуча. Ну що б, здавалося, слова...

Слова та голос – більш нічого.

А серце б'ється – ожива,

Як їх почує!..

Мова! А що ж таке мова? Народ говорить, що «слово до слова – зложиться мова».

А ми як думаємо?

Буква до букви – слово вродилосьь,

Заусміхалось, заколосясь;

Серце зраділо слову, як брату,

Слово – це щастя, слово – це свято.

Слово до слова – думка зродилась,

З уст, ніби пісня, щиро полилась.

Ніжна, красива, мудра, крилата;
Думка – це радість, думка – це свято.
Вчімося, друзі, слово любити,
Слово до слова – й думка сповита.
Люди без думки – птиці безкрилі,
З думкою люди мудрі й щасливі.

Ведучий. Збереженню, розвитку і поширенню мови сприяє письмо. Виникнення письма має надзвичайно важливе значення в історії будь-якого народу. Це одне з найгостріших знарядь культури, яке в просторі і часі розширює функціонування мови. Проблема виникнення письма у східних слов'ян дуже складна і досі не розв'язана. Протягом багатьох років цікавлять такі питання: коли і як народилися слов'янська писемність, слов'янська абетка і чи мали наші предки до цього якісь писемні знаки?

Слово вчителя. Презентація.

Ведуча. Ми пишаємося іменами наших українських письменників, серед яких Марко Вовчок, Леся Українка, Іван Франко, Василь Стус, Василь Симоненко. Вони своєю творчістю виборювали право на існування мови.

Ведучий. Із сивої давнини, від Кирила і Мефодія, від Нестора Літописця впродовж багатьох років розвивалася, розросталася наша мова вглиб і вшир. Плекають, пестять її поети і прозаїки.

Ведуча. А чи відомі вам вислови видатних людей про мову?

1. Мова – коштовний скарб народу (І. Франко).
2. Мова – це доля нашого народу, і вона залежить від того, як ревно ми всі плекатимемо її (О. Гончар).
3. Слово, як і злак хлібний, виростає з тієї землі, на якій ти живеш і в яку ляжеш. (І. Федорів).
4. Людина, яка не любить мови рідної матері, якій нічого не промовляє рідне слово, – це людина без роду й племені (В. Сухомлинський).
5. Мова – втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова. Любімо її, розвиваймо її (М. Рильський).

6. Мова – одне з чудес, за допомогою якого люди передають найтонші відтінки думок і почуттів. Вона віддзеркалює душу народу, його історію (З журналу).

7. Слово – найтонший різець, здатний доторкнутися до найніжнішої риси характеру. Вміти користуватися ним – велике мистецтво. Словом можна створити красу душі, а можна спотворити її (В. Сухомлинський).

8. Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її, вічно живу і нову,
І мову її солов'їну (В. Сосюра).

9. Ти постаєш в ясній обнові,
Як пісня, линеш, рідне слово,
Ти наше диво калинове,
Кохана материнська мово! (Д. Білоус)

Господиня. Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не викликає поваги й до себе. Любов до рідної мови починається ще з колиски, з маминої пісні. Колискові пісні зачаровують усіх, хто їх чує, у них материнська ласка і любов, світ добра, краси і справедливості, щира віра в магічну силу слова.

Щоб вирости і не змарніло,
Щоб тяженько не хворіло,
Сили й розуму набралось,
Своїх батьків не цуралось.

Колискова пісня «На калині мене мати колихала».

Ведучий. Ой яка чудова українська мова!
Де береться все це, звідкіля і як?
Поезія «Говорити – це значить жити».

Говорити – це значить – жити.
Як я можу багато сказати!
Можу словом принизити, вбити,
Та не хочу, не вмію вбивати!
Можу словом тобі посміхнутися,

Приголубить, в коханні зізнатися...

І вишіптують ніжністю губи

Найпрекрасніше слово – мати.

Тільки б доля була ласкава

І відміряла літ багато,

Щоб ту мову не відібрала,

Що для мене – найбільше свято!

Ведуча. Що має пам'ятати українець?

Поезія «До українців» (В. Баранов).

Я запитую в себе, питаю у вас, у людей,

Я питаю в книжок, роззираюсь на кожній сторінці:

Де той рік, де той місяць, той проклятий тиждень і день,

Коли ми, українці, забули, що ми – українці?

І що є в нас душа, повна власних чеснот і щедрот,

І що є у нас дума, яка ще од Байди нам в'ється,

І що ми на Вкраїні – таки український народ,

А не просто юрба, що у звітах населенням зветься.

І що хміль наш – у пісні, а не у барилах вина,

І що щедрість – в серцях, а не лише у крамничних вітринах,

І що є у нас мова, і що українська вона,

Без якої наш край – територія, а не Вкраїна.

Ведучий: Чи може патріот цуратися рідної мови?

Поезія «Хіба ти українець».

Хіба ти українець, як у тебе

Погас наш дух, як вогник у вікні? –

Тобі вже й мови рідної не треба,

Клянеш народні звичаї й пісні.

Чому (хоч знаєш) злий ти до нестями?

Чому (хоч знаєш) змучений украй?

Бо не співав ти пісні з колосками,

Не плакав із Марусею Чурай.

Не припадав душею до калини,
Не чув зітхання рідної землі,
Байдужий був до болю України,
Коли їй душу ранили жалі.
Вона, як мати, горнеться до тебе,
А ти четверту заповідь забув,
І – ні землі, ні батьківського неба;
Ти в совісті на сповіді не був, –
Хіба ти українець?..

Ведуча. Чим ризикує той, хто зрікається рідної мови?

Поезія «Ти зрікся мови рідної».

Ти зрікся мови рідної. Тобі
Твоя земля родити перестане,
Зелена гілка в лузі на вербі
Від доторку твого зів'яне!
Ти зрікся мови рідної. Твій дух
На милицях жадає танцювати.
Від ласк твоїх закам'яніє друг
І посивіє рідна мати.
Ти зрікся мови рідної. Віки
Ти йтимеш темним, як сльота осіння.
Від погляду твого серця й зірки
Обернуться в сліпе каміння.
Ти зрікся мови рідної. Ганьба
Тебе зустріне на шляху вузькому...
Впаде на тебе, наче сніг, журба –
Її не понесеш нікому!
Ти зрікся мови рідної. Нема
Тепер у тебе роду, ні народу.
Чужинця шани ждатимеш дарма, –
В твій слід він кине сміх – погорду!

Ти зрікся мови рідної. Тобі
Твоя земля родити перестане,
Зелена гілка в лузі на вербі
Від дотику твого зів'яне!

Поезія «До мови».

Вона одна у нас така –
Як вірна шабля у Сірка
І як надія у Богдана,
Як віри праведна рука...
І серця і небес дістане.
Не одцурайтесь моєї мови
Ні в тихі дні, ні в дні зимові,
Ні в дні підступно мовчазні,
Коли стоїш ти на крутизні...
Не одцурайсь, мій сину, мови –
У тебе іншої нема.
Ти – плоть і дух – одне-єдине,
Зі словом батьківським – Людина,
Без нього – просто плоть німа,
Без мови в світі нас – нема!

Ведучий. Можливо треба вдатися до молитви, щоб повернути пошану до всього українського.

Поезія «Молитва».

Гріховний світ вирує неспроста,
Підступний демон, що керує нами,
Та піднімається нетлінно над віками
Велична постать вічного Христа.
О Господи! Знайди нас всіх, знайди,
Бо ми блукаємо хащами ще й нині,
Прости гріхи й провини безневинні,
І до спасіння всіх нас приведи.

О Господи! Зціли нас всіх, зціли,
Всели в серця неопалену мрію,
Щоб ми, пізнавши віру і надію,
Жорстокий світ добром перемогли.

Звучить у запису пісня О. Білозір «Україночка».

Ведуча. Не цурайсь, мій сину, мови –

У тебе іншої нема...

Український народ почув цей заклик. І тепер звучить, співає на своїй землі у кожному дзвінкому струмочку, у прозорому джерельці, у росяній квіточці, в сонячному промінчику, живе у високій мрії, у чистому коханні, бо вона на рідній, своїй вільній землі, вона – у себе вдома!

Ведучий: Пам'ятаймо: культура кожного народу закована в його мові, без знання якої неможливо нині стати повноцінним громадянином України, високоінтелекгентною людиною. В книзі Василя Іванишина та Ярослава Радевича-Винницького «Мова і нація» подаються мовні обов'язки громадян.

1. Мова – запорука існування народу. Захищаючи рідну мову, ти захищаєш свій народ, його гідність, його право на існування, право на майбутнє.

2. Володіння рідною мовою – обов'язок патріотів.

3. Ставлення до рідної мови має бути таким, як до рідної матері: її люблять не за якісь принади чи вигоди, а за те, що вона мати.

4. Ніколи не зупиняйся у вивченні рідної мови. «Усі головні європейські мови можна вивчити за шість років, свою ж рідну треба вчити ціле життя» (Вольтер).

5. Не будь байдужим до найменших виявів обмежень чи зневаги української мови.

6. Вивчай інші мови. «Хто не знає чужих мов, той нічого не відає про власну» (Й. В. Гете).

7. Нашому поколінню випало складне і відповідальне завдання – відродження української мови, державності, нації. За нас цього ніхто не зробить. Не перекладайте цього тягаря на плечі своїх нащадків, бо може бути запізно.

Ведуча. У 1939 році відбувся Всесвітній конкурс мов. Українська мова за милозвучністю зайняла друге місце. Всім світом вона визнана за одну з найзручніших, наймелодійніших мов.

Ведучий. Пропонуємо ще один доказ, що мова наша – справді пречудова. У 1916 році в купе вагона першого класу швидкого поїзда «Львів-Відень» їхали чотири пасажери: англієць, німець, італієць і українець, відомий юрист Богдан Костів. Молоді люди розуміли один одного, спілкувалися між собою то англійською, то німецькою... І ось заговорили нарешті про те, котрій із мов належить світове майбутнє й чому.

Англієць: Англія – країна мандрівників і мореплавців. Англійська мова – це мова Шекспіра, Байрона, Ньютона. Безумовно, саме їй належить світове майбутнє.

Німець: А німецька мова – це мова великих імперій: Німеччини й Австрії, що займають більше половини Європи. Це мова філософії, техніки, армії. Це мова Гете, Гейне, Шіллера. Безперечно, німецька мова претендує на світове панування.

Італієць: Італійська мова – це мова сонячної Італії, мова музики й кохання, мова Данте й Петрарки, Верді, Пучіні, Доніцетті. Вона повинна стати провідною в світі.

Українець: Я також міг би сказати, що моя мова – це мова незрівнянного сміхотворця Івана Котляревського, Тараса Шевченка, Лесі Українки, геніального Івана Франка. Нашою мовою звучить понад 300 тисяч народних пісень. Але я піду іншим шляхом. Складу оповідання, в якому усі слова починалися б з однакової літери. Назвіть яку-небудь букву.

Англієць: Це неможливо

Італієць: У вас нічого не вийде!

Німець: Гаразд. Нехай це буде...буква «П».

Українець: Чудово! Оповідання називається «Перший поцілунок».

Популярному поетові Павлу Подільчаку поштою прийшло приємне повідомлення. «Приїздіть, прошу, пане Павле, – писав поважний приятель Підгорецького повіту Полікарп Паскевич, – погостюєте, повеселитесь»...

Павло Подільчак поспішив, прибув першим поїздом. Підгорецький палац Паскевичів привітно прийняв приїжджого поета. Потім під'їхали персони.

Посадили Павла поряд панночки – премилої Поліни. Поговорили про політику, погоду. Павло прочитав пречудові поезії. Поспівали пісень, потанцювали. Потім присутніх попросили пообідати. Принесли печені поросята, приправлені перцем півники, пахучі паляниці, печінковий паштет, пухкі пампушки під печеричкою підливою, пироги, підсмажені пляцки.

Потім Павло, Поліна пішли прогулятися, помилуватися природою, послухати пташині переспіви. Побродивши по парку, пара присіла під платаном, порослим плющем. Посиділи, помріяли, пошепотілися. Павло пригорнув Поліну. Прозвучав перший поцілунок...Прощай, парубоче привілля! Прийдеться постові приймакувати.

Англієць: Прекрасно! Думаю, що в словнику найбільше слів на цю літеру. Спробуйте на букву «С».

Українець: Панове, я не тільки впораюсь із цим завданням, але й ускладню його. Нехай цього разу буде поезія «Самотній сад».

Сипле, стелить сад самотній
Сірий смуток – срібний сніг,
Сумно стогне сонний промінь,
Серце слуха скорбний сміх.
Серед саду страх сіріє,
Сад солодкий спокій снить,
Сонно сиплються сніжинки,
Струмінь стомлено сичить.
Стихли струни, стихли співи,
Срібні співи серенад,
Срібно стеляться сніжинки –
Спить самотній сад.

Ведуча. А згадаймо український дотепний жарт! Українці сміялися з давніх-давен, сміялися споконвіку. Українці – це загальновідомо – творці і носії найтоншого гумору. Отож, українці сміються відтоді, доки себе пам'ятають, бо гумор, сміх, веселість, дотепність є однією з найкращих національних рис. Час іде, мудра ріка веселих народних усмішок не міліє.

Діти читають гумористичні твори (П. Глазовий «Вороняча мова», «Турок», «Дід приїхав із села...»; «Зрозумів по-своєму»).

Ведучий. А чи знаєте ви українські пісні? Давайте спробуємо продовжити пісню.

Ведуча. Як ви зрозуміли українська мова милозвучна, мелодійна, це мова наших предків, материнська мова, нею складено прислів'я, казки, гумор, нею ми співаємо пісні і, нарешті, говоримо. Тож збережімо цю мову!

Поезія «Збережім цю мову».

Господиня. На цьому наше свято закінчується. Нам би хотілося, щоб воно залишило у ваших душах гордість за нашу Батьківщину, радість і щастя від українських пісень і хоча б краплиночку гордості за те, що маємо таку чудову, мелодійну мову.

Ведучий. Збережемо ж її нашу мову, пісню для наступних поколінь, щоб і вони могли гордитись тим, що українці, і були вдячними тим, хто зберіг нам її.

До нових зустрічей!